

Kommunal- og regionaldepartementet
Pb 8112 Dep
0032 OSLO

(Referanse må oppgis)
Vår referanse: 200600645-5
Arkivkode: 010
Saksbehandler: May-Britt Nordli
Deres referanse: 06/532-1
Dato: 30.10.2006

Høringsuttalelse - Forslag til endringer i valgloven

Sentralstyret behandlet saken i sitt møte 18.10.06

Vedtak:

Sentralstyret er enig i følgende forslag til endringer i valgloven:

1. Kommunen/valgstyret sørger for at det blir sendt ut valgkort til alle stemmeberettigede som er manntallsført i kommunen, og som har bostedsadresse innenriks (unntatt Svalbard og Jan Mayen). KS forutsettes at staten vil dekke disse merkostnadene.
2. Velger som er ukjent for stemmemottaker, skal legitimere seg. Dersom velgeren ikke har legitimasjon, kan identiteten bekreftes av en annen person over 18 år som legitimerer seg.
3. Kontrollstemming av stemmesedlene pga av avvik mellom foreløpig og endelig optelling skal foregå manuelt.

Sentralstyret støtter ikke følgende forslag til endringer i valglove:n

1. Forhåndsstemmeperioden skal avsluttes:
Innenriks: siste torsdag før valgdagen.
7 stemte for (2 SV, 2 Ap, 2 Frp, 1 V) forslaget
7 stemte mot (2 H, 3 Sp 1 Ap, 1 Krf) forslaget.

Utenriks: fredag en uke før valgdagen
2. Frist for å avgi stemme ved ambulerende stemmemottaking må ikke settes senere enn siste torsdag før valgdagen.
3. Forhåndsstemmegivningene må være kommet inn til valgstyret innen kl. 20 første tirsdag etter valgdagen.

4. Foreløpig opptelling skal foretas ved manuell telling av stemmesedlene. KS mener derimot at foreløpig opptelling av stemmesedlene kan likevel foregå ved et edb-teknisk system dersom det benyttes et annet system ved den endelige opptellingen.

5. Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på forhånd kan starte søndag før valgdagen.

Vedtatt mot 1 stemme, Frp:

Til de øvrige spørsmål som reises i høringssaken, mener Sentralstyret følgende:

- a) Skjæringsdatoen for manntallet kan forskyves fra 31. mai til 30. juni. Dette kan gjøres uten store praktiske problemer og vil bidra til at flere både vil ha anledning og være motivert til å delta i valget i den kommunen de har flyttet til.
- b) Det bør ikke innføres restriksjoner når det gjelder mediernes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen, da undersøkelser viser at disse meningsmålingene ikke påvirker valgresultatet.
- c) Kommunene bør gjennomfører manuelle stikkprøver i et slikt omfang at alle partiene inngår i stikkprøvematerialet, dette for å sikre seg mot systemfeil i datasystemet (som i tilfelle vil gi samme feil/resultat ved begge opptellingene),
- c) Det bør innføres en form for godkjennings- og sertifiseringsordning for elektronisk utstyr som benyttes til opptelling av stemmesedler.

Saksutredning:

Tiltak for å redusere antall forhåndsstemmeavgivninger som blir forkastet fordi stemmeavgivningene kommer for sent fram til å kunne godkjennes:

KRD foreslår å avslutte periodene for å forhåndsstemme én dag tidligere innenriks og én uke tidligere utenriks. I tillegg foreslår departementet å endre tidspunktet for når forhåndsstemmeavgivningene skal være mottatt for å bli godkjent, fra kl. 20 på valgdagen til tirsdag kl. 20 etter valgdagen. Dette for å sikre at flest mulig stemmeavgivninger kommer tidnok fram til å kunne godkjennes.

KS tar utgangspunkt i at det kun dreier seg om ca 600 stemmer på landsbasis, som kommer for sent fram til å kunne godkjennes. Dette gir ikke grunnlag for store omlegginger av forhåndsstemmeperioden eller i rutine vedr. avslutningen av valgoppgjøret.

KS er ikke enig i at tidspunktet for forhåndsstemmeavgivning kan avkortes med henholdsvis én dag og én uke for innenriks-/utenriks stemmeavgivning. Erfaringene tilsier at det er stor pågang for å forhåndsstemme de siste dagene før valget, og det vil virke urimelig begrensende for et stort antall personer dersom denne perioden for å forhåndsstemme innskrenkes. Vi tror det kan føre til at valgdeltakelsen synker. Dette tiltaket bør derfor unngås.

KS er også uenige i å godkjenne forhåndsstemmer innkommet så sent som kl. 2000 tirsdagen etter valgdagen. Dette vil forsinke resultatene og avslutningen av valgoppgjøret i urimelig grad, samtidig som det skaper betydelig merarbeid for kommunene, blant annet

ekstra møter i valgstyrene. For å sikre en rask framsending av forhåndsstemmene, bør avsenderen pålegges å sende stemmene som A-post.

Tiltak for å redusere antall stemmegivninger som blir forkastet fordi velgeren ikke står i manntallet i kommunen stemmen blir avgitt på valgdagen:

KRD foreslår to hovedtiltak for å komme dette problemet til livs:

- Endre skjæringsdatoen for å godkjenne manntallet fra 31. mai til 30. juni
- Innføre obligatorisk valgkort (i dag er dette frivillig for kommunen/valgstyret)

Begge tiltakene må vurderes på bakgrunn av den stadig høyere mobilitet og flytteaktivitet i samfunnet.

KS støtter forslaget om å endre skjæringsdatoen for manntallet til én måned senere, da det ikke synes å være noen ulemper ved dette. Fordelen vil være at manntallet vil være mer à jour og at dermed flere vil være ført i manntallet i sin *tilflyttede* kommune. Ved kommune-/fylkestingsvalg vil det ikke være naturlig å delta i sin tidligere kommune. Ved en senere skjæringsdato vil derfor langt flere være motiverte til å avgi stemme ved lokalvalget.

Når det gjelder forslaget om plikt til å sende ut valgkort til alle velgere, vil KS støtte dette i denne omgang. Forslaget har vært framme tidligere (blant annet fremmet av Valglovutvalget), men hittil har man nøyd seg med at dette er en frivillig ordning for kommunene. Det er obligatorisk å utstede valgkort til de som forhåndsstemmer. Det er flere fordeler ved at alle velgere får tilsendt valgkort. Valgkortet kan fungere som et synlig tegn på den "samfunnskontrakt" som ligger til grunn ved demokratiske valg ved at velgeren inviteres til å delta i valget. Det kan derfor ha en viss mobiliserende effekt. Den viktigste begrunnelsen vil imidlertid være at velgeren gjøres kjent med hvor han/hun skal avgi stemme og dermed et viktig tiltak for å redusere antall forkastede stemmer (samt å redusere frustrasjonen hos velgeren som møter opp på feil sted).

Utsending av valgkort til alle velgere vil påføre kommunene et merarbeid, samt økte kostnader (beregnet av KRD til 27 mill per valg). KS forutsetter at staten vil dekke disse merkostnadene.

Spørsmål om krav til manuell optelling

Valgstyret i kommunen er i henhold til valgloven ansvarlig for optelling av stemmesedler både ved stortingsvalg og lokalvalg. Optelling skal skje ved en foreløpig og en endelig optelling.

Kommunene foretar i økende grad elektronisk telling av valgsedlene. Spesielt gjelder dette de større kommunene. Departementet foreslår at det fortsatt skal være krav til en manuell optelling i den foreløpige optellingen og begrunner dette ut fra sikkerhet for korrekte resultater.

KS kan ikke se at departementet har noen god begrunnelse for å ikke godkjenne elektronisk optelling ved både den foreløpige og den endelige optellingen. Elektroniske hjelpemidler er et selvsagt verktøy i samfunnet for øvrig og må også kunne anvendes på dette området. Det er ingen systemer som kan garanteres feilfrie, verken manuelle eller elektroniske. Det er derfor ingen grunn til å innta en overdreven restriktiv holdning til anvendelse av ny

teknologi ved opptelling av stemmesedlene. For å sikre seg mot systemfeil i datasystemet (som i tilfelle vil gi samme feil/resultat ved begge opptellingene), foreslår KS at kommunen gjennomføres manuelle stikkprøver i et slikt omfang at alle partiene inngår i stikkprøvematerialet. Vi forutsetter også at vil bli benyttet manuell telling, dersom det er foreligger avvik mellom foreløpig og endelig opptelling.

Det bør innføres en form for godkjennings- eller sertifiseringsordning for elektronisk utstyr som benyttes til opptelling av stemmesedler.

Opptelling av forhåndsstemmer på søndag

KRD foreslår at opptellingen av forhåndsstemmer kan startes søndag før valgdagen (frivillig). KS mener dette forslaget har prinsipielle betenkeligheter ved at opptellingsresultatet kan foreligge i løpet av søndag og den fare for offentliggjøring/lekkasjer dette medfører. Antall forhåndsstemmer er økende, og resultatet av forhåndsstemmene kan gi indikasjoner på det endelige valgresultatet. Disse betenkelighetene veier så tungt at KS bør avvise forslaget om å starte opptellingen på søndag.

Krav til legitimasjon

Valgloven hjemler at stemmemottaker kan kreve at velgeren legitimerer seg. KRD foreslår nå at velger skal legitimere seg eller få bevitnelse av en person over 18 år, som selv kan framvise legitimasjon.

KS har ingen innvendinger til dette, i og med at velgeren i andre sammenhenger er vant til å skulle legitimere seg (f. eks ved flyreiser). Sannsynligvis vil det heller ikke medføre store praktiske omlegginger.

Publisering av partimålinger de siste dagene før valget

KS ønsker ikke endringer i adgangen til å offentliggjøre meningsmålinger den siste uka før valget. Universitetet i Oslo, institutt for medier og kommunikasjon har undersøkt resultatene ved de fire siste stortingsvalgene og har ikke kunnet påvise noen sammenheng mellom valgresultatene og de publiserte meningsmålingene. Disse funnene er i tråd med internasjonal forskning på området. Etter vår mening vil et forbud også være skadelig for ytringsfriheten. De øvrige landene i Norden har samme regler som Norge har i dag.

Med vennlig hilsen

May-Britt Nordli
Direktør